

Aktuálny pohľad na spoločensko-ekonomickú situáciu ovplyvnenú pandémiou COVID-19 na Slovensku

Ľubica Černá, NKOS

Prvý prípad COVID-19 bol na Slovensku potvrdený 6. marca 2020. Rýchly nástup ochorenia na celom svete vytvoril kritický nedostatok ochranných pomôcok a testovacích súprav, ktorých aj na Slovensku bolo začiatku pandémie nedostatok. V štátnych skladoch neboli žiadne testy ani ochranné pomôcky. Školské vyučovanie v školskom roku 2020/2021 bolo prerušené od 12. októbra 2020 a do konca kalendárneho roka 2020 sa neobnovilo. Očkovanie proti ochoreniu COVID-19 sa na Slovensku začalo v decembri 2020. Striktné pravidlá a opatrenia, ktoré boli prijaté na začiatku pandémie udržali počet infikovaných osôb od jari do leta 2020 pod kontrolou. S uvoľňovaním opatrení v lete 2020 začali prípady stúpať. V druhej vlne, v nemocniciach nebolo dostatok lôžok pre pacientov s COVID-19 a zdravotnícky personál bol vyčerpaný a bol ho taktiež nedostatok. Vo februári 2021 sa Slovensko stalo najhoršie na svete v počte úmrtí a hospitalizovaných prípadov na počet obyvateľov. Od konca jari 2021 sa epidemická situácia zlepšovala až do júla, kedy na Slovensku začala tretia vlna epidémie.

Ekonomika

Pandémia zasiahla aj slovenskú ekonomiku. Na začiatku roka ju stiahla nadol hlavne znížená spotreba domácností, ale aj obmedzené investície pre neistotu budúceho vývoja. Súčasný rast ekonomiky je ovplyvnený zvýšenou spotrebou a exportom. Citelne nastal rast cien pohonných hmôt, stavebných materiálov a potravín. Zvýšilo sa tempo inflácie.

Pandémia zmenila pracovný trh. Za pozitívum možno považovať rozšírenie práce z domu. Zmenil sa aj Zákonník práce. Pandémia si vo svojom priebehu vyžiadala zníženie príjmov domácností. A to z dôvodu čerpania nemocenského, ošetrovného, či náhrady mzdy, alebo úplnej straty príjmu najmä u žien. Ženy zostávali doma s deťmi, ktoré mali online výučbu. Vplyvom núteného obmedzenia podnikateľskej činnosti a poklesu spotrebiteľského dopytu zo strany zákazníkov boli mnohí zamestnávateľia vystavení tlaku znižovania nákladov aj formou prepúšťania svojich zamestnancov.

Školstvo

Slovensko kvôli reštrikčným opatreniam muselo pristúpiť k využívaniu online formy vzdelávania v oveľa väčšej miere ako doposiaľ, od materských škôl až po vysokoškolských študentov.

V j prvej vlne sa ľudia v škole dostali do úplne novej, veľmi traumatizujúcej situácie a hľadali riešenia. Bolo tam hodne zmätku, opatrenia a výučbové stratégie sa robili metódou pokus-omyl. To narušilo mnoho systémov.

Druhá vlna pandémie priniesla trochu viac vyrovnanosti. Už sa vedelo, čo robiť. Ľudia sa tej traumatickej udalosti prispôbili. Napriek tomu chaos, ale najmä úzkosť, strach, problémy i konflikty narastali a existujú dodnes.

Aké boli dopady?

- Vzdelávací deficit, a teda že deti sa nenaučili látku, ktorú sa mali v školách naučiť.
- Obrovský deficit je v psychickej oblasti – v tom, ako deti prežívali toto obdobie. Prevažuje depresia, úzkosť, strach, nedostatok kamarátov a socializácie.
- Deťom sa veľmi narušil režim dňa, to znamená disciplína, poriadok a pocit istoty.
- Narušil sa systém vzťahov medzi rodičmi a deťmi, ale aj medzi členmi rodiny navzájom.

Sociálny dialóg

Zmeny, ktoré prebiehali od jari 2020 súviseli so zmenou politickej situácie na Slovensku. Výsledkom volieb bol vznik novej vlády pod vedením [politická strana] OĽANO. Do toho vstúpila pandémia koronavírusu a epidemická kríza. Odbory vyzývali vládu na sociálny dialóg a riešenie ekonomických a sociálnych problémov na pôde tripartity. Vláda na tieto výzvy nereagovala, o čom svedčí aj prvé stretnutie tripartity až na konci mája 2020, ktoré neprinieslo žiadny posun v komunikácii a riešení kľúčových socioekonomických otázok. Vláda prijímala množstvo legislatívnych opatrení v tzv.

skrátenom legislatívnom konaní, čo znamená, že obišla možnosť pripomienkovania zo strany odbornej verejnosti a sociálnych partnerov. Mnoho právnych noriem bolo prijatých bez konzultácie so sociálnymi partnermi, napriek tomu, že sa ich bezprostredne dotýkali. Vláda využívala obdobie mimoriadnej situácie a núdzového stavu na obchádzanie štandardného legislatívneho procesu. Plenárne zasadnutie tripartity sa v roku 2020 zišlo len dvakrát. Prvýkrát v máji, kedy sociálni partneri prezentovali svoje návrhy na zvládanie pandemickej a s ňou súvisiacej ekonomickej krízy a v auguste, kedy konfliktným momentom bolo rokovanie o minimálnej mzde pre rok 2021. Na národnej úrovni sa sociálny dialóg prerušil. Ten bol obnovený až vo februári 2021, kedy sa zástupcovia odborov rozhodli pokračovať v tripartitných rokovaníach. Vláda za účelom zvládania pandémie, epidemickej situácie a následného ekonomického vývoja zriadila aj niekoľko poradných orgánov, do ktorých prizvala odborníkov z danej oblasti, zástupcov profesijných organizácií, samospráv či sociálnych partnerov. Vláda zrušila rozširovanie kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa, zaviedla nižší rast minimálnej mzdy a mzdových nárokov. *Výška minimálnej mzdy v roku 2022 bude na úrovni 646 eur mesačne.* Slovensko tak patrí k európskym krajinám s najmenším podielom zamestnancov, ktorých chráni kolektívne vyjednávanie.

Spoločenská situácia

Pandémia nám v mnohom nastavila zrkadlo. Na začiatku sa objavovali rôzne iniciatívy a kampane, ľudia si vymieňali návody ako šiť rúška, ponúkali pomoc seniorom alebo organizovali večerný potlesk zdravotníkom. Postupne sa súdržnosť začala vytrácať. Príchodom druhej vlny vzniklo na sociálnych sieťach epicentrum rôznych hoaxov, konšpirácií a útokov, v ktorých bolo vidieť stúpanie agresie aj voči oponentom. Medzi horúce témy dnešnej doby patrí predovšetkým pandémia, vakcinácia, politická situácia, návšteva pápeža ktoré doslova rozbíjajú komunikáciu a vyvolávajú podráždenosť a následný útok. Pre nás veriacich je veľkou nádejou návšteva pápeža Františka, ktorého privítame na budúci týždeň. Veríme, že jeho prítomnosť nás všetkých povzbudí v ťažkých časoch pandémie.

Ďakujem za pozornosť